

X809

NAGY GÁSPÁR SZÁZ VERSE

A lírikus naplója

A SZABADRABOK című vaskos kötet az 1968 és 1998 között íródott versek legjavát adta közre Nagy Gáspár ötvenedik születésnapjára. Az ideai könyvhétre jött a folytatás, amely az 1998-at követő öt év termését nyújtja át az olvasónak *Ezredváltó, sűrű évek* címmel. Orosz István grafikusművész az előző könyvhöz kinyíló börtönablakokat tervezett, most pedig nyitott kapuk köré labirintusvilágot. Sokatmondó címlapok!

„A tehetség semmi, elrontható, elpazarolható. / Ami az egész életben számít, az a jellem” – idézi Zbigniew Herbertet Nagy Gáspár, s egész pályája arra példa, miként próbál hűséges maradni eszményeihez, szellemi elődeihez. Az életműben nincsenek érthetetlen cikcakkok, nincs kapkodás, nem kísért a mindenáron nagyot mondani akarás kényszere. Az *Ezredváltó sorok* Illyés Gyula *epitáfiumához* című nagyversben szereplő két vendégidézést pontosan jellemzi Nagy Gáspárt is: „a legnagyobb bátorság a remény”, illetve „a józanság a legfőbb hősi állapot”.

A száz vers naplóként is olvasható: mi történt a költővel s persze velünk 1998 és

2003 között. Van egy személyes vonulat, az ötvenéves költő számvetése, létösszegzése: „Nézek / körül / már / csak / halottaim vannak // magamat / is / annak / tekintem / annak”. Itt van a szerelem, a szerelem emléke, a fel-felhorgadó vágy. Az érett férfi anyaképe. Itt van a természet, amely egyszerre biztat és keserít. Jönnek az elvesztett tanítók, ismerősök, *Illyés Gyula, Németh László, László Gyula, Fodor András, Kiss Ferenc, Czine Mihály*. Az élők, akiket nagy kedvvel köszönt évfordulóikon – *Csoóri Sándortól* a Püski házaspáron át *Pintér Lajosig*. És jelen van a kötetben a közélet, a millenniumi felbuzdulás, a megújulásba vetett reménység, amely a kötet egyik legszebb darabját ihleti (*Symphonia Ungarorum*), de mindig jelen van a feldolgozatlan múlt is a Történeti Hivatalból előkerült jelentések okán. Nem a kis besúgók, nem a megfélemlítettek igaztják a költőt, hanem a megfigyelések elrendelői, a „szorgalmatos hálózatfenntar-

Nagy Gáspár
EZREDVÁLTÓ,
SŰRŰ ÉVEK
— versek —

tó ügyeletes állambiztonságiak” (*Szigorúan titkos állambiztonsági barlangrajz*), akik most újra elhozták a félelmet. Persze nem az ifjúság elrablásának éveit fájnak csak, hanem az értelmiségi vagy még inkább a céhbéli szolidaritás megszűnése, az írástudók áruványa. (*A vak látnok monológja, A vak látnok folytatja a monológot*). Nincs ezekben a versekben gyilkos indulat, legfeljebb némi írónia és rezignált szomorúság.

Hogy mi tartja mégis Nagy Gáspárban a lelket? Az évről évre megérkező karácsony, a kised születése, aztán a hit, hogy az emberről a végső mérleget nem e világon vonják meg.

A költő ötvenen túl mindent tud a mesterségről. Nincs kitüntetett formája és műneme, ezernyi módon meg tud szólalni. Gyakran, ahogy mesterétől, Kormos Istvántól tanulta, csavar egyet a szövegben, nehogy túlságosan egyszerűnek tűnjön. Pedig szívesen vennénk, ha ebben a kusza korban nem riasztaná az egyszerűség, ha néha hagyná spontán áradni a verszenét.

(Nagy Gáspár: *Ezredváltó, sűrű évek. Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2003. Ára: 1900 Ft*)
O. Á.

NÉPI IMÁDSÁGOK, SZENTES ÉNEKEK ERDÉLYBŐL ÉS MOLDVÁBÓL

X809

Lelkünk gyökerei, fényben

„Népünk szakrális hagyománya nemcsak nem babonaság, hanem egyenesen nemzetmegtartó erő.” Daczó Árpád Lukács atyának eme kijelentésével a román *Securitate* is egyetértett. Olyannyira, hogy igyekezett is megsemmisíteni a magyar szakrális hagyományt, elbitorolva a ferences pap archaikus népi imádságyűjtőjét is. „Csíksomlyói létem alatt valakik besúgtak, hogy én népünk Mária-tiszteletével igen-igen magyarkodom. Rám is csapott a sziguránca. Házkutatást tartottak. Meg is találták azt a füzetemet, amibe már diákkoromtól gyűjtöttem különösen kedvelt énekeimet... Ó, Nagyasszony, nemzetünk reménye... Jól megfenyegettek, és egyéb írásaimmal együtt azt a füzetet is elvitték.”

Hatalmas kincs lapulhat tehát a román titkosrendőrség irattárában. Így nemcsak Moszkvától kell visszakapnunk a sárospataki könyvtár értékeit, hanem Bukaresttől is az Erdélyből ki tudja hová szállított magyar alkotásokat, műkincseket, és ime: énekgyűjtőmunkákat. A különleges híradást a Hosszú utak megszorodának... című, Archaikus népi imádságok, ráolvasók, szentes énekek Erdélyből és Moldvából alcímű kötet tartalmazza. A 412 oldalas gyűjtőmunkát a Magyar Napló folyóirat szerkesztősége adta ki az ideai könyvhétre. A magyar értelmiség ritka együttműködésének jó példája a mű: előszót a Hegyet hágék...

kötettel annak idején műfajt teremtő Erdélyi Zsuzsanna, utószót a kutatói mércével mérve fiatal – egyben a kötet szerkesztését is elvégző – Takács György írt. Hősies erőfeszítés ma Magyarországon archaikus népi imádságokat megmenteni, közkinccsé tenni. Ez érezhetővé válik a szövegek olvastakor. Bizonyos fanatizmus is nélkülözhetetlen e munkához, amely titokzatos módon a felsőbb hatalmak segédelmét néha elnyeri – és itt nem a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumára gondolunk, amely „támogatta a könyv megjelenését”.

Pénteki imák, esti imák, Szent János-napi angyalozás, legendaballadák, kántálók, szentes énekek tárulnak föl a könyv olvasója előtt. A ferences atya örömmel ad helyet gyűjtőmunkájában a népi ráolvasó reguláknak is: ezek a magyar pogányság évszázadaiból maradtak „a gyimesi–Úz-völgyi–hárompataki” térben. A nyolcvanas éveiben járó szerzetes a kötetben fényt vetít Babba Máriára, a csíki magyarok titokzatos istenasszonyára, akiről első, nagy figyelmet keltő tanulmányát írta évtizedekkel ezelőtt.

(Daczó Árpád Lukács: *Hosszú utak megszorodának... Magyar Napló, 2003. Ára: 3360 Ft*)

M. P.